

ko-zik, D-ka, lm M-ki. **Kozik** to mały nożyk o spiczastym ostrzu, składany lub nie.

ko-zioł, D *koz-ła*, Ms *koź-le*, lm M mmos *koz-ty*.

1 Kozioł to **1.1** samiec kozy i niektórych podobnych zwierząt, np. sarny. ◇ **koźli**, M n *-le*, *-ła*, D m *-le-go*, N m, n *-lim*. ...bęben z *koźlej skóry*. **1.2** siedzenie dla woźnicy w pojeździe konnym. **Góral wdrapał się na kozła bryczki...** Wyrwał się zreźnie z jej rąk i wskoczył na kozioł koło stangreta. **1.3** podpórka z drewnianych bali lub listew zbitych na krzyż i połączonych poprzeczką, używana np. pod blat stołu lub jako stojak do suszenia skoszonej trawy. *Droge zabarykadowano kozłami oplecionymi drutem kolczastym...* Rozłożyliśmy deski na kozłach pod lipą. **1.4** przyrząd gimnastyczny do ćwiczenia skoków, podobny do konia gimnastycznego, ale mniejszy. *Nie cierpiełam sali gimnastycznej ze względu na chłód kozłów i drabinek*. **1.5** odbicie lub odbicie się piłki od ziemi w niektórych grach sportowych. *Piłka odbiła się tuż przed linią bramkową i z kozła spadła do siatki*. **1.6** dęty ludowy instrument muzyczny podobny do dud, o miechu zrobionym ze skóry kozłęcia.

2 Kozłem nazywa się kogoś, kto jest nierozsądnie uparty. Słowo potoczne i obraźliwe. ● O osobie takiej można powiedzieć też, że jest uparta **jak kozioł**. *Jak kozioł trwał przy swoim zdaniu, choć upierał się już tylko dla zasady*.

3 Kozłem ofiarnym nazywamy osobę lub instytucję, na którą niesłusznie zrzuca się odpowiedzialność za coś. *Żona twierdzi, że to pomyłka i że zrobiono z niego kozła ofiarnego...* ...grupa imigrantów, otoczona nienawiścią środowiska, które szuka kozła ofiarnego.

4 Mówimy, że ktoś **wywinął kozła**, jeśli pośliznął się lub potknął i przewrócił. Wyrażenie potoczne i żartobliwe. *Znowu wywinęłam kozła na tym nierównym chodniku*.

5 Jeśli ktoś **fiknął kozła**, to zrobił fikokła lub przewrócił się. *Dostał tak mocno, że aż kozła fiknął*.

6 Jeśli ustawiamy coś, np. karabiny lub bale drewniane, w **kozy**, to ustawiamy je tak, że stykają się wierzchołkami i tworzą piramidę. *Siedzieli na podwórkach przed domami, broń poustawiali w kozy*.

ko-zio-łek, D-ziół-ka, lm M-ziół-ki. **1 Koziołek** to mały kozioł — samiec kozy lub np. sarny. *Koza co roku rodziła bliźnięta, białą kózkę i czarnego koziołka*. ◇ **ko-zio-łe-czek**, D-łecz-ka, lm M-łecz-ki.

2 Jeśli ktoś fika, wywraca, wyczynia itp. **koziolki**, to przekręca się szybko w powietrzu, głową w dół, odrywając stopy od ziemi. *Strojni trefnisie fikali koziolki ku radości biesiadników...* Z radości wywrócił koziolka.

3 Koziołek to mały kozioł stanowiący podpórkę pod coś. *Oparł wędkę na koziołku, otworzył kabłąk i poluzował linkę*.

ko-zioł-ko-wać, -ku-je. Jeśli człowiek, zwierzę lub przedmiot **koziółkuje**, to wykonuje serię przypadkowych obrotów w powietrzu, np. spadając. *Samolot spadał koziółkując*.

ko-zio-ro-żec, D-roż-ca, lm M-roż-ce. W znaczeniu **2** słowo pisane wielką literą. **1 Koziorożec** to duże zwierzę górskie o brunatnej sierści. Samce koziorożców mają masywne, wygięte do tyłu rogi z poprzecznymi zgrubieniami, u samicy rogi są proste. Koziorożce żyją m.in. w Alpach i Pirenejach.

2 Koziorożec to jeden ze znaków zodiaku. *Turkus miał przynosić szczęście urodzonym pod znakiem Koziorożca*. ► Także osoba urodzona pod tym znakiem. *Mężczyźni Koziorożce są praktyczni, wygodni i umieją sobie radzić w życiu*. ● **zwrotnik Koziorożca**: zob. **zwrotnik**.

koz-łek, D *kozł-ka*, lm M *kozł-ki*. **Kozłek** lub **kozłek lekarski** to roślina zwana też walerianą. ► Liczba pojedyncza używana jest też w znaczeniu zbiorowym.

ko-z-ło-wać, -tu-je. Jeśli **koziujemy** piłkę, to odbijamy ją ręką o ziemię lub podłogę. *Leszek nerwowo kozłował piłkę, czekając na znak sędziego*.

koź-lak, D-ka, lm M-ki. **Koźlak** to **1** młody kozioł — samiec kozy. **2** grzyby zwany też koźlarzem.

koź-larz, D-rza, lm M-rze, D-rzy. **Koźlarz** to jadalny grzyb o szarobrunatnym lub czerwono-pomarańczowym kapeluszu z rurkami pod spodem i o wysmukłej, białej nóżce pokrytej czarnymi plamkami.

koź-łę, D-łę-cia, lm M-łę-ta, D-łąt. **Koźłę** to **1** młoda koza. *Koźłęta rozpierzchyli się na wszystkie strony...* ...dwoje koźłat. ◇ **koź-łę-cy**. ...buty z *koźłej skóry*. ◇ **koź-łąt-ko**, lm D-tek. Słowo pieszczołliwe. *Kazała mu przyprowadzić dwa koźłatka*. **2** młode sarny, kozicy lub jelenia.

ko-żuch, D-cha, lm M-chy. **1 Kozuch** to **1.1** ubranie wierzchnie noszone w zimie, uszyte ze skór owczych, sierścią do spodu. ...*chłopi ubrani w długie kozuchy*. ◇ **ko-żu-szek**, D-żusz-ka, lm M-żusz-ki. *Kupiłem krótki i podniszczony, ale ciepły kozuszek*. **1.2** gruba skóra o długim, gestym włosie, zwykle owcza. *Uszyła kamizelkę z miękkiego kozucha*. ◇ **ko-żu-cho-wy**, -wi. *Ze starej kurtki ojca została tylko kozuchowa podpinka*. ◇ **ko-żu-szek**, D-żusz-ka, lm M-żusz-ki. *Mam ciepłe rękawice na kozuszkę*. **1.3** gęsta i długa sierść niektórych zwierząt, głównie owiec. ◇ **ko-żu-szek**, D-żusz-ka, lm M-żusz-ki. ...*jagnię o miękkim kozuszkę*.

2 Kozuch to gęsta warstwa powstająca na wierzchu jakiegos płynu. *Nie lubilem kozuchów i zawsze je ściągałem z mleka*. ◇ **ko-żu-szek**, D-żusz-ka, lm M-żusz-ki.

3 Kozuch to rośliny lub liście pokrywające powierzchnię wody. *Leśne bajorka porastał na wierzchu miękki kozuch traw i mechów*.

● **kwiatek do kozucha**: zob. **kwiatek**.

ko-żusz-nik, D-ka, lm M-ni-cy. **Kożusznik** to osoba zajmująca się szyciem kozuchów.

kół-ko, lm D-łek. **1 Kółko** to małe koło: **1.1** część pojazdu, wózka itp. ...*rowerek na kółkach*... Przy każdym gwałtowniejszym ruchu od wózka odpadało kółko. ◇ **kó-łecz-ko**, lm D-czek. *Trzeba będzie wymienić kółeczka starego fotela*. **1.2** część maszyny. ...*obracające się kółka i trybiki*. ◇ **kó-łecz-ko**, lm D-czek. ...*łśniące kółeczka mechanizmu*. **1.3** figura geometryczna. ...*kółka olimpijskie*... *Kreślił mi wymowne kółka na czole*. ◇ **kó-łecz-ko**, lm D-czek. *Puszczal kółeczka niebieskiego dymu...* Szanghaj to zaledwie kółeczko na mapie. **1.4** coś w kształcie małego koła. ...*kółko od kluczy*... *Pobrękiwały kółka bransolet...* *Roztańczona, wirująca młodzież tworzy kółka, tańcuchy, węże*. ◇ **kó-łecz-ko**, lm D-czek. *Przerwała kółeczko tańcucha*.

2 Jeśli jacyś ludzie stanęli, usiedli itp. **kółkiem**, to stojąc lub siedząc utworzyli nieduże koło wokół kogoś lub czegoś. *Pracownicy otoczyli dyrektora ciasnym kółkiem*... *Przykucnęli kółkiem na trawie*.

3 w kółko. **3.1** Jeśli biegamy, chodzimy itp. **w kółko**, to poruszamy się, zataczając koła. *Jeździł w kółko po placu*... *Wrony kręciły się w kółko i krakały bez przerwy, jakby zwiastowały jakąś złą nowinę*. **3.2** Jeśli ktoś kręci się **w kółko**, to kręci się dookoła własnej osi. *Pies kręcił się w kółko, usiłując zębami złapać własny ogon*... *Wirowali w kółko*. **3.3** Jeśli ktoś robi coś **w kółko**, to ciągle powtarza tę samą czynność. *Powtarzali w kółko te same argumenty*... *Pływaliśmy w kółko do pomostu i z powrotem*. **3.4** Mówimy, że ktoś **kręci się w kółko**, jeśli podejmowane przez niego wysiłki